

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.951

Городецька Ірина Альбінівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри політології, права та філософії

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Городецкая Ирина Альбиновна

кандидат юридических наук, доцент,

доцент кафедры политологии, права и философии

Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя

Horodetska Irina

Candidate of Law Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Political Science, Law and Philosophy

Nizhyn Gogol State University

**ПОНЯТТЯ Й ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ В
ГАЛУЗІ ОХОРОНИ, ВИКОРИСТАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ
ТВАРИННОГО СВІТУ В УКРАЇНІ
ПОНЯТИЕ И ОСОБЕННОСТИ АДМИНИСТРАТИВНОГО
ПРИНУЖДЕНИЯ В ОТРАСЛИ ОХРАНЫ, ИСПОЛЬЗОВАНИЯ И
ВОСПРОИЗВОДСТВА ЖИВОТНОГО МИРА В УКРАИНЕ
CONCEPT AND FEATURES OF ADMINISTRATIVE COERCION IN
THE AREA OF PROTECTION, USE AND REPRODUCTION OF THE
ANIMAL WORLD IN UKRAINE**

Анотація. На основі аналізу наукових підходів до розуміння адміністративного примусу, його характерних ознак, а також чинного законодавства, яким регламентовано застосування заходів адміністративного примусу в галузі охорони, використання і відтворення

тваринного світу, сформульовано поняття та визначені особливості останнього. Наголошено, що особливості адміністративного примусу в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу обумовлюються, насамперед, специфічною сферою його реалізації.

Ключові слова: *адміністративний примус, поняття, особливості, галузь охорони, використання і відтворення тваринного світу.*

Аннотація. *На основе анализа научных подходов к пониманию административного принуждения, его отличительных признаков, а также действующего законодательства, которым регламентировано применение мер административного принуждения в отрасли охраны, использования и воспроизводства животного мира, сформулировано понятие и определены особенности последнего. Отмечено, что особенности административного принуждения в отрасли охраны, использования и воспроизводства животного мира обусловлены, прежде всего, специфической сферой его реализации.*

Ключевые слова: *административное принуждение, понятие, особенности, отрасль охраны, использования и воспроизводства животного мира.*

Summary. *Based on the analysis of scientific approaches to understanding administrative coercion, its distinctive features, as well as the current legislation, which regulates the application of administrative coercion measures in the area of protection, use and reproduction of the animal world, a concept of administrative coercion is formulated and the features of it are determined. It is noted that the features of administrative coercion in the area of protection, use and reproduction of the animal world are conditioned, first of all, by the specific sphere of its implementation.*

Key words: *administrative coercion, concept, features, area of protection, use and reproduction of animal world.*

Постановка проблеми. Останнім часом у юридичній науці дедалі більшого поширення набувають ідеї пріоритету методів переконання стосовно методів примусу. Разом із тим, аналіз практичної діяльності контролюючих органів свідчить про наростання тенденції до збільшення кількості неправомірних діянь у сфері охорони навколишнього природного середовища, у тому числі й досліджуваній галузі.

Зокрема, у частині здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони природного середовища, раціонального використання, відтворення й охорони природних ресурсів за 2017 рік територіальними органами Держекоінспекції на об'єктах державного нагляду (контролю) проведено 32195 ресурсних перевірок. За порушення вимог природоохоронного законодавства складено 29323 протоколів про адміністративні правопорушення. Штрафні санкції накладено на 25763 порушника природоохоронного законодавства на загальну суму 5 млн. 568 тис. гривень. Загальна сума розрахованих збитків, заподіяних державі внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства становить 378 млн. 657 тис. гривень, з яких сума шкоди, нанесена невстановленими особами склала 105 млн. 666 тис. грн.

Цілком очевидно, що за таких умов, використання методу переконання виявляється не завжди результативним. Відтак, надзвичайно важливим засобом (інструментом) забезпечення законності в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, спрямованим на попередження та припинення протиправних дій, виступає адміністративний примус.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми адміністративного примусу були предметом дослідження таких провідних вітчизняних учених-адміністративістів, як В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, І.А. Безклубий, А.І. Берлач, Ю.П. Битяк, І.Л. Бородін, В.В. Галуцько, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, Ю.В. Гридасов, І.С. Гриценко, П.В.

Діхтієвський, Г.Г. Забарний, Н.І. Золотарьова, В.В. Зуй, А.А. Іванищук, Р.А. Калюжний, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, С.О. Короед, О.В. Кузьменко, В.І. Курило, Т.О. Мацелик, О.І. Миколенко, В.І. Олефір, І.Д. Пастух, С.В. Петков, О.Ю. Піддубний, О.П. Світличний, С.Г. Стеценко, О.Г. Стрельченко, Н.В. Хорощак, В.К. Шкарупа та ін.

Мета статті – визначення поняття й особливостей адміністративного примусу в галузі охорони, використання та відтворення тваринного світу в Україні.

Виклад основного матеріалу. З огляду на існування в юридичних джерелах великого розмаїття варіантів визначення поняття «адміністративний примус», обумовленого як відсутністю закріплення його в законодавстві, так і складністю та багатоаспектністю досліджуваного правового явища, наведемо ознаки, які найчастіше використовують учені для розкриття змісту цього поняття:

- адміністративний примус (*за родовою ознакою поняття*) – це: *вид (різновид) державного (державно-правового) примусу* (І.Д. Пастух [1, с. 239], В.О. Продаєвич [2, с. 5], С.Г. Стеценко [3, с. 172]); *метод вольового забезпечення відповідно правовій нормі поведінки громадян, посадових та юридичних осіб <...>* (І.П. Голосніченко, М.Ф. Стахурський, Н.І. Золотарьова [4, с. 68]); *способи офіційного фізичного або психологічного впливу <...>* (Т.О. Коломоєць [5, с. 16]); *система засобів <...> впливу на свідомість і поведінку людей* (М.В. Шульга [6, с. 164]); *застосування заходів* (В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко [7, с. 190]), *система заходів* (А.І. Берlach [8, с. 151]); *застосування заходів впливу* (А.Т. Комзюк [9, с. 414]), *система заходів впливу* (С.Л. Дембіцька [10, с. 52], О.В. Ткаля [11, с. 161]), *заходи впливу* (В.В. Галуцько, В.І. Олефір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук, С.О. Короед [12, с. 238-239]);

- вказівка на *суб'єктів застосування* адміністративного примусу: уповноважені суб'єкти публічної адміністрації (І.Д. Пастух [1, с. 239]); відповідні суб'єкти (А.Т. Комзюк [9, с. 414]); відповідні державні органи (посадові особи) (Стеценко [3, с. 172]); публічна адміністрація (В.В. Галуцько, В.І. Олефір, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук, С.О. Короед [12, с. 238]); уповноважені державні органи, а у деяких випадках і громадські організації (Т.О. Коломоєць [5, с. 16]); уповноважені суб'єкти владних повноважень (О.В. Ткаля [11, с. 161]);
- вказівка на *суб'єктів, щодо яких здійснюється застосування заходів* адміністративного примусу: суб'єкти правовідносин (В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко [7, с. 190]); особи, які не перебувають у підпорядкуванні суб'єктів застосування заходів адміністративного примусу (А.Т. Комзюк [9, с. 414]); громадяни, посадові та юридичні особи (І.П. Голосніченко, М.Ф. Стахурський, Н.І. Золотарьова [4, с. 68; 13, с. 33]); фізичні та юридичні особи (В.В. Галуцько, Ю.В. Гридасов, А.А. Іванищук, Т.О. Коломоєць, С.О. Короед, В.І. Олефір, І.Д. Пастух, С.Г. Стеценко ([1, с. 239; 3, с. 172; 5, с. 16; 12, с. 238]); особи, які чинять чи вчинили порушення норм адміністративного права та інші особи <...> (В.О. Продаєвич [2, с. 5]);
- вказівка на *характер засобів (заходів) впливу* – психологічного або фізичного [6, с. 164; 12, с. 238], психологічного, фізичного й організаційного [2, с. 5], морального, майнового, особистісного (фізичного) та іншого характеру [9, с. 414];
- вказівка на *види заходів* адміністративного примусу: заходи попередження правопорушень, заходи припинення правопорушень, заходи відповідальності за порушення нормативно-правових установлень [7, с. 190] тощо;
- вказівка на *мету застосування*: досягнення багатоаспектної ретро-перспективної мети (превенції, припинення протиправних діянь,

забезпечення провадження в справах про правопорушення, притягнення винних осіб до відповідальності, попередження та локалізації наслідків надзвичайних ситуацій) (Т.О. Коломoeць [5, с. 16]); досягнення чіткого виконання встановлених обов'язків, розвиток суспільних відносин у межах закону, забезпечення правопорядку й законності (С.Л. Дембіцька [10, с. 52], М.В. Шульга [6, с. 164]); охорона суспільних відносин шляхом попередження і припинення правопорушень, а також покарання за їх вчинення (А.Т. Комзюк [9, с. 414]); запобігання, припинення правопорушень та притягнення винних до відповідальності (І.Д. Пастух [1, с. 239], Стеценко [3, с. 172]).

Логічний аналіз численних варіантів поняття «адміністративний примус» вказує, що дефініції різняться як за обсягом, так і за змістом, при цьому специфіка останнього, як правило, визначається певною родовою ознакою, яку той чи інший науковець вважає суттєвою залежно від мети свого дослідження. Разом із тим, такий аналіз дозволяє виявити низку недоліків сутнісного або логіко-семантичного характеру (напр.: ототожнення адміністративного примусу із заходами адміністративного примусу, із адміністративною діяльністю, із адміністративною відповідальністю; визнання правопорушення єдиною юридико-фактичною підставою застосування заходів адміністративного примусу; виокремлення в тандемі заходів психологічного та психічного впливу на свідомість і поведінку людей, причому, це вичерпний перелік; вказівки на застосування заходів фізичного і *психологічного впливу до <...> юридичних осіб* тощо).

На існуванні певної тенденції, що має місце у адміністративно-правовій науці, слушно наголошувала у своїй докторській дисертації «Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації» Т.О. Коломoeць, а саме: «...вчені-адміністративісти формулюють визначення адміністративного примусу, а потім

характеризують по тексту найважливіші, найсуттєвіші, на їх погляд, його ознаки». Обґрунтовуючи необхідність методологічного корегування дослідження потенціалу адміністративного примусу, учена пропонує інший алгоритм: комплексний аналіз властивостей адміністративного примусу – узагальнення результатів – формулювання поняття [5, с. 118].

У вітчизняних адміністративно-правових доктринальних джерелах найчастіше виокремлюються наступні ознаки адміністративного примусу: це вид державного примусу, якому притаманні усі ознаки останнього [1, с. 239]; застосовується широким колом суб'єктів [1, с. 239; 3, с. 172; 5, с. 16; 7, с. 191]; застосовується як до фізичних, так і до юридичних осіб [3, с. 173; 5, с. 16; 7, с. 191; 9, с. 413]; відсутність службового підпорядкування між суб'єктами застосування та особами, щодо яких здійснюється відповідне застосування (має зовнішній характер) [1, с. 239; 3, с. 173; 5, с. 16; 9, с. 414]; застосовується на підставі норм, як матеріального, так і процесуального права, закріплених у законах та численних підзаконних актах різного рівня [1, с. 239; 3, с. 172-173; 6, с. 163-164; 7, с. 191; 9, с. 414]; специфіка юридико-фактичних підстав (як наявність, так і відсутність протиправного діяння) [3, с. 173; 5, с. 16; 7, с. 191; 9, с. 413]; заходи адміністративного примусу мають примусово-обов'язковий, державно-владний характер [3, с. 172; 5, с. 16; 7, с. 192; 9, с. 414]; застосування заходів адміністративного примусу є формою (результатом) реалізації державно-владних повноважень [1, с. 239; 6, с. 164]; реалізується за допомогою заходів психічного, фізичного матеріального або іншого визначеного нормою права впливу на свідомість і поведінку громадян, а також організаційного впливу на юридичних осіб [1, с. 240; 9, с. 414]; за змістом значно ширший за адміністративну відповідальність [1, с. 239; 7, с. 191; 9, с. 413]; спрощеність, оперативність, економність процесуального режиму застосування [5, с. 16]; багатоаспектна цільова спрямованість (поєднання попереджувально-виховної, припиняючої та каральної складових) [5, с. 16; 6, с. 164; 9, с. 414].

Перелічені вище ознаки властиві й адміністративному примусу в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, при цьому він має низку характерних особливостей.

Регулювання адміністративного примусу, підстав, умов і порядку застосування заходів впливу в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу здійснюється нормами адміністративного права, які містяться в різних за юридичною силою нормативно-правових актах.

Основними законодавчими актами є закони України «Про тваринний світ» від 13 грудня 2001 р. № 2894-III, «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-XII, «Про мисливське господарство та полювання» від 22 лютого 2000 р. № 1478-III, «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» від 8 липня 2011 № 3677-VI, «Про Червону книгу України» від 7 лютого 2002 р. № 3055-III, «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 р. № 2456-XII, «Про ветеринарну медицину» від 25 червня 1992 р. № 2498-XII, Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності від 5 квітня 2007 р. № 877-V, Лісовий кодекс України від 21.01.1994 № 3852-XII, Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X та ін.

Крім того, реалізація заходів адміністративного примусу в досліджуваній галузі регламентована численною кількістю підзаконних нормативно-правових актів, серед яких: Положення про Державну екологічну інспекцію України, затверджене постановою КМ України від 19 квітня 2017 р. № 275; Положення про Державне агентство лісових ресурсів України, затверджене постановою КМ України 8 жовтня 2014 р. № 521; Положення про Державне агентство рибного господарства України, затверджене постановою КМ України від 30 вересня 2015 р. № 895; Положення про обласні управління лісового та мисливського господарства Державного агентства лісових ресурсів України, затверджене наказом

Мінагрополітики від 21 березня 2012 р. № 134; Положення про державну лісову охорону, затверджене постановою КМ України від 16 вересня 2009 р. № 976; Положення про органи рибоохорони Державного агентства рибного господарства України, затверджене наказом Мінагрополітики від 19 січня 2012 р. № 26; Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля, затверджене наказом Мінекоресурсів України від 27 лютого 2002 р. № 88; Положення про громадських мисливських інспекторів, затверджене наказом Державного комітету лісового господарства України від 1 березня 2002 р. № 27; Положення про громадських інспекторів рибоохорони, затверджене наказом Мінагрополітики від 24 лютого 2012 р. № 83 та ін.

Аналіз перелічених вище нормативно-правових актів указує на наявність великої кількості суб'єктів уповноважених застосовувати заходи адміністративного примусу в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, основними серед яких є: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері мисливського господарства; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства; центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини.

Крім того, виходячи зі змісту положень ч. 2 ст. 60 Закону України «Про тваринний світ» [14], заходи адміністративного примусу в досліджуваній галузі вповноважені застосовувати посадові особи підприємств, установ та організацій, що здійснюють охорону, використання і відтворення тваринного світу, та громадські інспектори у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу (громадські інспектори з

охорони довкілля, громадські мисливські інспектори, громадські інспектори рибоохорони).

Адміністративний примус реалізується через сукупність державно-владних повноважень суб'єктів, що здійснюють управління та регулювання в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу, а саме: повноважень щодо попередження правопорушень, повноважень щодо припинення правопорушень, повноважень щодо притягнення винних до адміністративної відповідальності [15, с. 177-181].

На сьогодні в теорії адміністративного права проблема класифікації заходів адміністративного примусу вирішується по-різному. Ученими використовуються різні критерії для розподілу заходів адміністративного примусу на види (групи), проте найбільш поширеною є класифікація в основу якої покладено критерій цільового призначення цих заходів (мети застосування). Зокрема, такими вченими як Ю.П. Битяк, В.В. Галуцько, Ю.В. Гридасов, В.В. Зуй, А.А. Іванищук, С.О. Короєд, А.Т. Комзюк, В.І. Олефір, заходи адміністративного примусу поділяються на: заходи адміністративного запобігання (адміністративно-попереджувальні); заходи припинення проступків; адміністративні стягнення [6, с. 164-169; 12, с. 239]. Однак, інші вчені наголошують, що «виділяючи у третій групі лише стягнення, <...> за межами класифікації залишаються заходи примусу, які, як і стягнення, застосовуються як заходи відповідальності адміністративного характеру» [7, с. 192].

Деякі вчені виділяють у складі адміністративного примусу самостійну групу заходів правовідновлення (адміністративно-відновлювальних), заходів адміністративно-процесуального забезпечення. При цьому, погоджуючись із реальним існуванням останніх, А.Т. Комзюк вказує на їх приналежність до заходів припинення [9, с. 416].

Професор Т.О. Коломоєць, яка є одним із провідних фахівців з проблем адміністративного примусу в публічному управлінні, поділяє

адміністративно-примусові заходи в екологічному праві України на: заходи, не пов'язані із правопорушеннями, і заходи, пов'язані із правопорушеннями в екологічній сфері [5, с. 28].

Н.І. Золотарьовою заходи адміністративного примусу, що застосовуються правоохоронними органами з охорони навколишнього природного середовища, класифікуються на: 1) адміністративно-запобіжні заходи; 2) заходи адміністративного припинення та забезпечення адміністративного провадження; 3) адміністративні стягнення [13, с. 22, 33].

У вітчизняній і зарубіжній юридичній літературі заходи адміністративного примусу класифікують і за іншими критеріями, зокрема: за підставами застосування; за способами впливу; в залежності від органів, уповноважених на застосування заходів примусу тощо.

Разом із тим, більшість вітчизняних учених-адміністративістів, серед яких В.Б. Авер'янов, Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, В.І. Курило, І.Д. Пастух, С.Г. Стеценко, В.К. Шкарупа та ін., дотримується поділу заходів адміністративного примусу на заходи адміністративного запобігання (адміністративного попередження), заходи адміністративного припинення, заходи адміністративної відповідальності (заходи відповідальності за порушення адміністративно-правових установлень) [1, с. 240-241; 3, с. 174; 7, с. 192; 9, с. 415; 16, с. 134-138]. При цьому, деякі автори у межах заходів адміністративного припинення виокремлюють: загальні, процесуальні, спеціальні заходи адміністративного припинення (С.Г. Стеценко [3, с. 174, 178-184]); 1) заходи припинення загального призначення, які поділяються на самостійні (оперативні) і допоміжні (забезпечувальні), 2) заходи припинення спеціального призначення (А.Т. Комзюк [9, с. 421-428]).

Оскільки, в найзагальнішому сенсі, саме мета будь-якої діяльності є детермінуючим фактором вибору певних способів, засобів, прийомів, при класифікації заходів адміністративного примусу в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу підставно скористатися саме останнім підходом,

за якого основним класифікаційним критерієм виступає цільове призначення цих заходів (мета застосування адміністративного примусу). Відповідно, у досліджуваній галузі заходи адміністративного примусу поділяються на три основні види (групи): заходи адміністративного попередження; заходи адміністративного припинення; заходи адміністративної відповідальності.

Таким чином, на підставі аналізу доробку дослідників і викладеного вище, сформулюємо наступні **висновки**:

- адміністративний примус – це універсальний та об'єктивно необхідний метод державного управління, різновид державно-правового примусу, що виявляється в застосуванні уповноваженими на те суб'єктами передбачених адміністративно-правовими нормами способів впливу на учасників правовідносин з метою попередження правопорушень, припинення протиправних діянь та притягнення до відповідальності за адміністративні проступки;
- особливості адміністративного примусу в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу (регламентація адміністративно-правовими нормами, що містяться в численних та різних за юридичною силою нормативно-правових актах; наявність спеціальних суб'єктів застосування та їх множинність; є результатом реалізації державно-владних повноважень суб'єктів управління та регулювання у досліджуваній галузі; розмаїття заходів адміністративного примусу) обумовлюються, насамперед, специфічною сферою його реалізації.

Література

1. Курс адміністративного права: підручник / В. К. Колпаков та ін. 2-ге вид. перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2013. - 872 с.
2. Продаєвич В. О. Місце адміністративної відповідальності в системі заходів адміністративного примусу: автореф. дис. ... канд. юрид.

- наук: 12.00.07 / Ін-т законодавства Верховної Ради України. К., 2007. - 19 с.
3. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навч. посіб. Вид. 3-тє, перероб. та доп. К.: Атіка, 2011. - 624.
 4. Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф., Золотарьова Н. І. Адміністративне право України: основні поняття: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. І. П. Голосніченка. К.: ГАН, 2005. - 232 с.
 5. Коломоець Т. О. Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. ун-т внутрішніх справ. Харків, 2005. 43 с.
 6. Адміністративне право України: підруч. / за ред. Ю. П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2006. - 544 с.
 7. Колпаков В. К. Кузьменко О. В. Адміністративне право України: підруч. К.: Юрінком Інтер, 2003. - 544 с.
 8. Берлач А. І. Адміністративне право України: навч. посіб. К.: Університет «Україна», 2005. - 472 с.
 9. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / ред. кол.: В. Б. Авер'янов (голова). К.: Юридична думка, 2004. Т. 1: Загальна частина. - 584 с.
 10. Дембіцька С. Л. З'ясування правової природи адміністративного примусу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Х.: Гельветика, 2017. - С. 49–52. (Серія: Юридичні науки; вип. 6, т. 2).
 11. Ткаля О. Загальнотеоретичне розуміння адміністративно-правового впливу. *Підприємництво, господарство і право*. - 2016. - № 12. - С. 157–163.
 12. Адміністративне право України: підручник: у 2-х т. / В. В. Галуцько та ін.; Херсон: ХМД, 2013. Т. 1: Загальне адміністративне право. Академічний курс. - 396 с.
 13. Золотарьова Н. І. Адміністративна діяльність правоохоронних органів

з охорони навколишнього природного середовища: теорія та практика: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Ін-т законодавства Верховної Ради України. К., 2018. - 43 с.

14. Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 р. № 2894-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>

15. Городецька І. А. Система адміністративно-правових повноважень спеціальних підрозділів (інспекцій), що здійснюють державний контроль у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу України. *Право і суспільство*. 2013. № 6. С. 177–181.

16. Курило В. І. Адміністративно-правова охорона та захист у сфері аграрних правовідносин. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 1 (7). С. 133–139.

References

1. Kurs administratyvnoho prava: pidruchnyk / V. K. Kolpakov ta in. 2-he vyd. pererob. i dopov. K.: Yurinkom Inter, 2013. 872 s.
2. Prodaievych V. O. Mistse administratyvnoi vidpovidalnosti v systemi zakhodiv administratyvnoho prymusu: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07 / In-t zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. K., 2007. 19 s.
3. Stetsenko S. H. Administratyvne pravo Ukrainy: navch. posib. Vyd. 3-tie, pererob. ta dop. K.: Atika, 2011. 624.
4. Holosnichenko I. P., Stakhurskyi M. F., Zolotarova N. I. Administratyvne pravo Ukrainy: osnovni poniattia: navch. posib. / za zah. red. d-ra yuryd. nauk, prof. I. P. Holosnichenka. K.: HAN, 2005. 232 s.
5. Kolomoiets T. O. Administratyvnyi prymus u publichnomu pravi Ukrainy: teoriia, dosvid ta praktyka realizatsii: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.07 / Nats. un-t vnutrishnikh sprav. Kharkiv, 2005. 43 s.
6. Administratyvne pravo Ukrainy: pidruch. / za red. Yu. P. Bytiaka. – K.: Yurinkom Inter, 2006. 544 s.

7. Kolpakov V. K. Kuzmenko O. V. Administratyvne pravo Ukrainy: pidruch. K.: Yurinkom Inter, 2003. 544 s.
8. Berlach A. I. Administratyvne pravo Ukrainy: navch. posib. K.: Universytet «Ukraina», 2005. 472 s.
9. Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs: pidruchnyk: u 2 t. / red. kol.: V. B Averianov (holova). K.: Yurydychna dumka, 2004. T. 1: Zahalna chastyna. 584 s.
10. Dembitska S. L. Ziasuvannia pravovoi pryrody administratyvnoho prymusu. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Kh.: Helvetyka, 2017. S. 49–52. (Serii: Yurydychni nauky; vyp. 6, t. 2).
11. Tkalia O. Zahalnoteoretychne rozuminnia administratyvno-pravovoho vplyvu. Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo. 2016. № 12. S. 157–163.
12. Administratyvne pravo Ukrainy: pidruchnyk: u 2-kh t. / V. V. Halunko ta in.; Kherson: KhMD, 2013. T. 1: Zahalne administratyvne pravo. Akademichnyi kurs. 396 s.
13. Zolotarova N. I. Administratyvna diialnist pravookhoronnykh orhaniv z okhorony navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: teoriia ta praktyka: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.07 / In-t zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. K., 2018. 43 s.
14. Pro tvarynnyi svit: Zakon Ukrainy vid 13.12.2001 r. № 2894-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2894-14>
15. Horodetska I. A. Systema administratyvno-pravovykh povnovazhen spetsialnykh pidrozdiliv (inspektsii), shcho zdiisniuiut derzhavnyi kontrol u haluzi okhorony, vykorystannia i vidtvorennia tvarynnoho svitu Ukrainy. Pravo i suspilstvo. 2013. № 6. S. 177–181.
16. Kurylo V. I. Administratyvno-pravova okhorona ta zakhyst u sferi ahrarynykh pravovidnosyn. Administratyvne pravo i protses. 2014. № 1 (7). S. 133–139.